

УДК 159.9

Наталя Анатоліївна НОВІКОВА,

завідувач відділення психологічного забезпечення

відділу кадрового забезпечення

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Катерина Євгенівна РУДНЄВА,

провідний фахівець відділення психологічного забезпечення

відділу кадрового забезпечення

Харківського національного університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ ГРУПОВОЇ ЗГУРТОВАНОСТІ КОЛЕКТИВУ КУРСАНТІВ

Акцентується необхідність групової згуртованості як умови результативної діяльності та розвитку індивідуальних якостей курсантів. Представлений тренінг «Групової згуртованості», розроблений фахівцями відділення психологічного забезпечення відділу кадрового забезпечення.

В умовах реформування системи поліції, а також зростання психічних навантажень унаслідок мінливих соціальних і економічних умов, ускладнюються процеси спілкування в групах та колективах Міністерства внутрішніх справ і Національної поліції України. Невміння орієнтуватися в різноманітних комунікативних ситуаціях нерідко роз'єднує і призводить до конфліктів. У зв'язку з цим, значної актуальності набуває проблема групової згуртованості як умова для результативної праці та розвитку індивідуальних якостей для ефективної командної діяльності у курсантів.

Формування навичок ефективної комунікації та взаємодії найбільш ефективно засвоюється в груповій роботі. Одним з важливих чинників соціальної взаємодії в юнацькому віці є вміння працювати у команді, що у майбутньому стає невід'ємною частиною успішної професійної діяльності поліцейських.

Соціально-психологічний тренінг може виступати в якості ефективного засобу формування групової згуртованості. Згуртованість групи виникає на основі емоційної, ціннісної і поведінкової єдності її учасників. Таким чином, формування групової згуртованості можливо за допомогою цілеспрямованого формування єдності в сфері ціннісних орієнтацій, в емоційній і в поведінковій сферах.

Як засіб, що формує єдність членів групи (в емоційній, ціннісній, поведінковій сферах), виступає, перш за все, спільна діяльність. Чим вище опосередкованість індивідів спільною діяльністю (тобто включеність членів групи в цю діяльність), тим вище ступінь їх єдності.

Тренінгова група є однією з різновидів малої групи, яка традиційно розглядається як нечисленна за складом група, члени якої об'єднані спільною соціальною діяльністю і знаходяться у безпосередньому особистому спілкуванні, що є основою для виникнення емоційних відносин, групових норм і групових процесів. Специфіка тренінгової діяльності дозволяє інтенсифікувати процеси,

що відбуваються в групі, підвищити мотивацію групової діяльності, за допомогою певних тренінгових процедур впливати на учасників, цілеспрямовано формувати їх єдність.

Фахівцями відділення психологічного забезпечення ВКЗ розроблена програма тренінгу «Групової згуртованості», що направлений на розвиток взаємодії в курсантському колективі, формування взаємоповаги, впевненості у товариші по групі.

Цей тренінг найбільш ефективний у навчальних групах курсантів, які за результатами соціометричного дослідження мають високий показник групової розрізненості та конфліктності. Вправи, які пропонує виконувати курсантам психолог, допомагають кожному у групі по-новому розкритися перед товаришами та відчувти підтримку усього колективу. Під час тренінгу юнаки та дівчата з низьким соціальним статусом мають можливість вступати в контакт з іншими людьми, ділитися своїми враженнями, таким чином реалізовувати свою потребу в соціалізації.

В процесі взаємодії, яка відбувається в групі, хлопці та дівчата отримують зворотний зв'язок і підтримку від інших членів групи. Таким чином, вони усвідомлюють цінність кожного одногрупника, потребу один в одному, що особливо важливо в середовищі курсантів, у взаєминах яких присутні негативні аспекти міжособистісного спілкування.

У дружній і невимушеній обстановці можна засвоювати нові навички, експериментувати з різними стилями поведінки і отримувати новий комунікативний досвід. Присутність рівноправних партнерів поряд з тренером створює відчуття комфорту. Формується довіра. Учасники тренінгу із заниженою самооцінкою, або недостатньо впевнені у собі курсанти, не відчують тиску з приводу того, щоб вони проявили себе негайно. Натомість, коли вони починають заявляти про себе, то відчують підтримку групи та усвідомлюють, що такі ж проблеми турбують не тільки їх, а й інших членів групи. Тобто в ході тренінгу часто вирішується і питання особистісної корекції в плані підвищення самооцінки.

Дуже важливе значення мають вправи на розвиток уміння взаємодіяти в команді, завдяки яким формуються навички міжособистісної взаємодії, лідерства, вміння гнучко реагувати на ситуацію і швидко перебудовуватися в різних умовах.

Під час роботи групи можна бути не тільки учасником подій, а й глядачем, спостерігаючи за ходом групових взаємодій, можна ідентифікувати себе з активними учасниками і використовувати результати цих спостережень при аналізі власних емоцій і вчинків. Безліч зворотних зв'язків створює відображення особистості відразу в багатьох ракурсах, що дозволяє їй оцінити власну поведінку і установки.

Тренінг «Групової згуртованості» сприяє особистісному зростанню, що дуже важливо в юнацькому віці. Під час роботи у групі особистість неминуче ставитися у положення, що змушує її до самодослідження і інтроспекції. Люди часто знають, чого вони хочуть, але, щоб заявити

про це привселюдно, їм потрібна участь і підтримка. Кожна спроба саморозкриття або саморозвитку члена групи викликає схвальну реакцію з боку інших її членів, і, відповідно підвищується мотивація особистості на подальшу активність.

Отримано 20.02.2018

УДК [356.35:378.6](477)

Костянтин Анатолійович РАДЧЕНКО,

начальник кафедри загальновійськових дисциплін

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ЮРИСТІВ

Присвячено питанням професійної підготовки військових юристів до професійної діяльності. Розглянуто напрямки підготовки майбутніх військових юристів як формування професійної мотивації та професійно важливих рис особистості.

Формування професійної компетентності фахівця передбачає створення в освітньому процесі вищого навчального закладу певних педагогічних умов, зокрема, спрямованості професійної підготовки майбутніх військових юристів на формування професійної мотивації та професійно важливих якостей фахівця.

Мотивацію визначають як сполучення сталих мотивів, що розкривають природу, скерованість і сутність діяльності людини та її поведінки. Водночас мотивація є складною системою зіставлення людиною зовнішніх та внутрішніх чинників поведінки, яка встановлює шляхи реалізації певних форм діяльності, та їхнє спрямування [1].

У психологічному словнику мотивація визначається «як спонукування до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби» [3, с. 201].

Мотивація людини являє собою комплекс спонукань: потреб, мотивів, ідеалів, цілей, ціннісних орієнтацій, які взаємопов'язані між собою та організовані в систему, що і визначає цілісну поведінку людини, надає їй спрямованості. Мотивація виконує декілька функцій: спонукає поведінку людини, спрямовує її, надає їй особистісного змісту та значимості. При цьому, мотивація передбачає спрямованість та інтенсивність зусилля. Спрямованість зусилля означає, що особа здійснює пошук зумовлених ситуацій або прагне до них, чи навпаки, зумовлені ситуації приваблюють її. Інтенсивність характеризує ступінь зусиль, що докладаються в обумовленій ситуації.